

Fenntarthatóság a gyakorlatban

Tavaszi Országos Óvodai Szakmai Nap
2021. május 3.

*Valentinyi Erika
EPSZTI pedagógiai szakértő
biológia-környezetvédelem szakos tanár
környezetgazdálkodási agrármérnök*

A Földön nem létezik
már érintetlen
természeti környezet.

Az emberiség
szükségleteinek
kielégítése érdekében
egyre nagyobb teher
hárul a természetre.

„A környezeti nevelés olyan folyamat, melynek célja, hogy a világ népessége környezettudatosan gondolkodjék, figyeljen oda a környezetre és minden azzal kapcsolatos problémára. Rendelkezzen az ehhez szükséges tudással, beállítódással, képességekkel, motivációval, valamint mind egyéni, mind közösségi téren eltökélten törekedjék a jelenlegi problémák megoldására és az újabb megelőzésére.”

(Tbiliszi Nyilatkozat, Záródokumentum, Kormányközi Konferencia a Környezeti Nevelésről (Budapest: Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2000), 78.)

A jelen környezeti nevelése a jövőbeli környezeti kihívásokra, problémákra készíti fel a gyermekeket.

Mindannyiunknak itt és most kell cselekednünk, hogy a jövő generációinak ne korlátozzuk a létfeltételeit, legalább olyan minőségű életet élhessenek, mint a mi nemzedékünk.

A környezeti nevelés az óvodában szinte minden képzési területtel összekapcsolódik, számos területet érint, vannak tudományos, művészi, szociológiai, világnézeti vetületei is. Feladata a környezettudatos szemlélet, a készségek, jártasságok, pozitív attitűdök kialakítása. Tartalmát tekintve transzdiszciplináris, vagyis nem köthető egyetlen hagyományos tantárgyhoz sem. A környezeti nevelés akkor eredményes, ha az egész személyiséget áthatja, ha a kognitív elemek – ismeretek, tapasztalatok – megszerzésén túl az attitűdök, érzelmi viszonyulások, magatartási módok terén is kifejti hatását. Ha felkelti az érdeklődést, a kíváncsiságot, kibontakoztatja a képzeletet, időt enged az örömteli rácsodálkozásra, a gyönyörködésre, a szépség élvezetére, és ha teret hagy a hit, a szeretet, a boldogság megélésének. *(Orgoványi 9.)*

„A fenntarthatóságra való felkészítés egész életen át tartó tanulási és szocializációs folyamat, amely tájékozott és tevékeny állampolgárokat nevel, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és etikusan felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös döntéseikért, tetteikért. Ezek az intézkedések biztosítják az egészséges környezetet és a hatékony gazdaságot a jövő számára.”

(Czippán Katalin, Havas Péter és Victor András, „Környezeti nevelés a fenntarthatóságért”, in NKNS, Vásárhelyi Judit szerk. (Budapest: Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2010), 33–39.)

Módszerek:

1. Hagományos pedagógiai módszerek:

- ▶ magyarázat (növények, állatok élete)
- ▶ elbeszélés (villámlás, szivárvány keletkezése)
- ▶ megbeszélés, beszélgetés (épüljön az előzetes ismeretekre, jó kérdésfeltevés)
- ▶ szemléltetés (közvetlen, közvetett)
- ▶ gyakorlás (piacos játék)
- ▶ ellenőrzés, értékelés (mosoly, dicséret)
- ▶ projekt (komplex, minél több résztvevő)
- ▶ játék (a játék élményének forrása a környezet)

2. Speciális természettudományos megismerő módszerek:

- ▶ megfigyelés (céltudatos észlelés, egyszeri vagy folyamatos)
- ▶ leírás (szóbeli és vizuális)
- ▶ összehasonlítás (összefüggések, különbségek felismerése)
- ▶ becslés-mérés (viszonyítás, pl. környezeti tárgyak)
- ▶ vizsgálódás-kísérlet (olvadás, fagyás, pók hálót sző)

Eszközök

A gyermekek számára különösen fontos, hogy a környező valóságot, a természeti jelenségeket, a tárgyakat, növényeket és állatokat szemléltetőeszközökkel mutassuk be.

1. Készen vásárolt:

audiovizuális eszközök, kísérleti eszközök, akvárium, terrárium, nagyító, mikroszkóp, stb.

2. Saját kezűleg készített (gyerekekkel együtt):

természetsarok, fényképek – album, tabló, hangfelvétel, termésekből hangszerek, évszakfa, évszalnaptár, időjárásnaptár, gyűjtemények, játékok, óvodapedagógus hangja, a természeti helyszín tárgyai, stb.

Kötött és kötetlen szervezési formák:

A kötetlen szervezeti forma az óvodáskor idején igen hatékonyan alkalmazható, de a környezeti nevelés folyamatában is gondot kell fordítani a gyermekek iskolai munkára való alkalmasságának az alakítására, így a külső világ tevékeny megismerése környezeti tartalmának feldolgozására, a környező valóság jelenségeinek feltárására életkoronként eltérő szervezeti forma alkalmazása célszerű.

Munkatípusok:

Frontális munka: *sétákon, kirándulásokon egy-egy érdekes jelenség, élőhely jellemzésekor (szivárvány, vaddisznó dagonyázó), csoportszobában „állatvendég” bemutatásakor*

Egyéni munka: *sok egyénre szabott segítséget kell adni, egyszerre legyen megoldható és fejlesztő hatású, például ajándék készítése természetes anyagokból*

Párban folyó tanulás: *például magvak vetése virágcserepekbe, gyümölcsök szedése, a nagyobbak segítenek a kisebbeknek*

Csoportmunka: *az 5-6-7 éves óvodások már tudnak ily módon dolgozni, például gyümölcs-, zöldségsaláta készítése*

Témák, tartalmak

1. A társadalmi környezet témakörei

- az óvoda életének jellemzői
- a család
- a testükkel kapcsolatos ismeretek
- az óvoda mint közvetlen környezet
- az óvoda környéke
- a közlekedés
- az emberi tevékenység környezetet megváltoztató hatása
- az iskola, a napközi bemutatása;
- a napszakok

2. A természeti környezet témakörei:

- az élettelen természeti környezet (évszakok, kőzetek, termőföld, víz)
- az élő környezet (növények, állatok, az ember hatása)
- alapszínek és árnyalataik
- az ünnepek, ünnepkörök

Helyszínek

- ▶ Óvodán belül:
 - a. a csoportszoba, az öltöző, a folyosók, az előtér, orvosi szoba, a konyha tárgyai, élőlényei, természetsarok, akvárium, terrárium, növények
 - b. udvar, kert (veteményes, gyógynövény, fűszer, virágos, szikla), kerti tó, madáretető, komposztáló
- ▶ Óvodán kívül: állatkert, vadaspark, múzeum, nyári tábor

Paradigmaváltás
szükséges a

- gondolkodás
 - életmód
 - pedagógia
 - nevelés-oktatás
- területén.

Személyes
példamutatás
Hitelesség

- ▶ Nemzeti alaptanterv
- ▶ Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- ▶ Nemzeti Környezetvédelmi Program
- ▶ Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia
- ▶ Nemzeti Környezet-egészségügyi Akció Program

► Felhasznált irodalom:

Kiss Ferenc és Zsiros Anita: A környezeti neveléstől a globális nevelésig (oktatási segédanyag)

Bihariné dr. Krekó Ilona - Kanczler Gyuláné dr.:

Az óvodai környezeti nevelés módszertana

Képek: pixabay.com/hu

Köszönöm a
figyelmet!